

ספרי' — אוצר החסידים — ליונאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ב תמוז, ה'תש"ל

חלק ד — י"ל לש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, היתשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ פינחס, הננו מוציאים לאור חלק רביעי מהתוועדות חג הגאולה י"ב תמוז ה'תש"ל — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ קרח, חלק שני לש"פ חוקת, חלק שלישי לש"פ בלק).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות־קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה־תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ט תמוז, ה'תשע"ה,

שבעים שנה להסתלקות־הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2015 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

כח. דובר לעיל (ס"ח ואילך) בנוגע לבעל השמחה והגאולה, ובפרט בנוגע לאופן עבודתו — להתעסק עם כולם, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך", או בלשון שכתב באגרתו להתוועדות וחגיגת י"ב־י"ג תמוז הראשונה לאחרי המאסר והגאולה, בשנת "תפרח" — ממחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה ועד אשר בשם ישראל יכונה. —
 ו"כמים הפנים לפנים גו'"¹⁵⁴ — שענין זה פעל גם על אלו שהשתדל להתעסק עמהם כו'.

ועד כדי כך, אפילו בשעת המאסר, הנה הפקיד שאסר אותו, שהי' יהודי (אף שבשעת מעשה הי' נוכח גם גוי), ביקש ממנו לשאת את המזוודה (שבה נמצאים החפצים) שלו, בפנותו אליו באידיש דוקא, ובקראו בשם "רבי", כידוע הסיפור בזה¹⁵⁵,

— שלכאורה הרי זה היפך החוק להראות לאסיר תנועה של חסד, ובפרט בלילה הוא, שהתקבלה הוראה ממוסקבא (העיר המרכזית, עיר הבריה) להרוג את כל האסירים שיאסרו באותו לילה, כדי לנקום את מותו של זה שהרגוהו מחוץ למדינה, אלא שבהשגחה פרטית פנה כ"ק מו"ח אדמו"ר לפרוודור אחר, בגלל שהניחוהו לנפשו, ובינתיים עברו אותם שעות שבהם היתה ההוראה להרוג את כל האסירים (כידוע הסיפור בזה¹⁵⁶),
 ואעפ"כ, באותה שעה שהפקיד עשה ענין שהוא היפך הקדושה בחלט, כבואו לאסור את הרבי במאסר חמור שענשו היפך החיים, ביקש לשאת את המזוודה של הרבי —

שענין זה הי' בגלל הפעולה ד"כמים הפנים לפנים גו'".

וזהו גם הביאור על המאורע שהי' כמה זמן לאח"ז, בעת הביקור בארץ הקודש, כאמור לעיל (ס"ט) שאפילו אלו שלכאורה לא היתה להם שייכות למס"נ בחיי יום-יום על לימוד התורה וקיום מצוותי' וכו', הנה לא זו בלבד שהראו יחס של כבוד ואהבה, אלא עוד זאת, שעמדו בתנועה של התלהבות: הנה הבא-כח שמייצג את כל עם ישראל, כולל גם אותם!

כט. אך עדיין צריך להבין מ"ש בעל הגאולה באגרת הנ"ל "את אשר בשם ישראל יכונה", בה בשעה שבגמרא נאמר אודות עכן — "ישראל הוא" (כנ"ל סכ"ב).

154) משלי כז, יט. 155) ראה הנסמן בלקו"ש ח"י"ח ע' 307. 156) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ה חל"ז ס"ע 128). וש"נ. 157) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ג ס"י (תו"מ). 158) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ג ס"י (תו"מ).

ובהקדים:

החטא של עכן — שעבר על חמשה ענינים ויותר (כפי שמפרטת הגמרא בארוכה במסכת סנהדרין¹¹⁵) — הי' בענינים חמורים שעליהם לא מועילה תשובה כפשוטה.

ועוד זאת, שהי' זה ענין שפגע בכל ישראל כולם בנוגע למלחמת כיבוש ארץ ישראל, שלכן, מיד לאחרי מעשה עכן נעשה שינוי במלחמה כו', כמבואר הסיפור בארוכה בתנ"ך¹⁵⁷.

ואעפ"כ, בעמדו באמצע החטא, קודם ההשבה, בהיותו במעמד ומצב ד"עכור¹⁵⁸ — מבטיחים וקוראים אותו בשעת מעשה בשם "ישראל": "חטא ישראל"¹¹⁵, "אע"פ שחטא ישראל הוא" (ולא רק ש"בשם ישראל יכונה").

ואילו כאן מדובר אודות יהודים שבודאי אינם עומדים כלל במעמד ומצב של עכן ח"ו, כמו יהודי הנ"ל שביקש לשאת את המזוודה של הרבי, ועד"ז כו"כ מבנ"י שאינם בסוג של "מחבבי תורתנו הק' שומרי מצוה". ואעפ"כ אומר עליהם בעל הגאולה: "אשר בשם ישראל יכונה", היינו, ש"שם ישראל" הוא אצלם כינוי בלבד, שלא זו בלבד שאינו עיקר השם, אלא אפילו אינו כמו שם שני, הקרוב אליו, שעליו אומרים "דמתקריא", והוא בלשון הקודש, משא"כ כינוי, "המכונה", שהוא למטה מ"דמתקריא", שאינו בלשון הקודש, אלא בשבעים לשון דוקא (כנ"ל ס"ח).

ל. ויש להוסיף בנוגע לענין הכינוי בפרטיות יותר — ע"פ המבואר בספרים¹⁵⁹ ש"כנוי" בגימטריא "אלקים":

ובהקדים — שכל הענינים למטה הם בגלל שכן הם למעלה, בענין הספירות, ועד לענין השמות, ובפרט השמות שעל ידם היתה התהוות הבריאה.

והנה, בענין הבריאה יש שני אופנים: (א) "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"¹⁶⁰, (ב) "ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים"¹⁶¹ (ועד להענין ד"צוה ונבראו"¹⁶² — מצד שם הוי'¹⁶³).

ומבואר בזה¹⁶⁴, שבתחילת הבריאה, כאשר "אדם אין לעבוד את

(157) יהושע קצפיתל ז"ח.	(161) שם ב, ד.
(158) שם מג, ב (במשנה). וש"נ.	(162) תהלים קמה, ה.
(159) ראה לקוטי לוי"צ הערות לזח"ב ע' ונח. אג"ק ע' רנד. ועוד.	(163) ראה תו"מ סה"מ אלול ס"ע רפד. וש"נ.
(160) בראשית א, א.	(164)

האדמה¹⁶⁵ — נאמר רק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", שם אלקים בלבד, שענינו — כמבואר בשער היחוד והאמונה¹⁶⁶ בפירוש מ"ש¹⁶⁷ "כי שמש ומגן הוי' אלקים", ש"מגן הוא נרתק לשמש להגן כו'", "וכמו שהנרתק מגין בעד השמש, כך שם אלקים מגין לשם הוי' כו'" — שלא רואים את הענין ד"הי הוה ויהי"¹⁷¹; וראים רק "אלקים", שהוא לשון רבים¹⁶⁸, ועד ש"אלקים" בגימטריא "הטבע"¹⁶⁹ — אמנם רק בגימטריא, כיון שבגלוי הרי זה "אלקים", אבל זהו שם שממנו יכול לבוא — ע"י גימטריא — ענין הטבע.

והרי בנוגע לענין ה"טבע" איתא בספרים¹⁷⁰ שהוא אותו השורש ד"טבעו בארץ שערי"¹⁷¹, מלשון טביעה ("דערטרונקען"), היינו, שיכול להיות שהאלקות שישנו בשמים וארץ הוא באופן של טביעה, שלא רואים אותו, וכמו דבר שנטבע במים, שאף שלא נעשה שינוי בדבר עצמו, שהוא באותו אופן כמו שהי' קודם שטבע, הרי החילוק הוא — שלא רואים את הדבר, אלא רק את המים; ובזה גופא — לפעמים המים הם צלולים, ויכולים לראות דרכם את הדבר שנמצא בתוך המים, ולפעמים המים אינם צלולים אלא עכורים, ואז לא רואים בכלל שיש איזה דבר בתוך המים.

ועד"ז בנדוד"ד: הבריאה מצד עצמה, כפי ש"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" ("את גו' ואת" — לרבות תולדותיהם¹⁷²), היא אמנם באופן ש"אין עוד מלבדו"¹⁷³, אבל אין בזה הענין ד"הי הוה ויהי' כאחד" שמרומז בשם הוי'; רואים את חוקות הטבע. וכיון ש"עולם כמנהגו נוהג" מידי יום ביומו — יכול להיות סוכ"ס ענין הטביעה ("טבעו בארץ שערי"), ש"נטבע" ("סיווערט דערטרונקען") האלקות שיש בעולם, ורואים רק את העולם.

הן אמת ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו"¹⁷⁴, ועד ש"גם רשע ליום רעה"¹⁷⁵, שאפילו ה"רשע" הוא "לכבודו", עי"ז ש"יעשה הרע שלו יום ואור"¹⁷⁶, אבל, אין זה נראה בגילוי; בשביל זה יש צורך לחקור ולדרוש מהי הכוונה בזה.

תניא שעהיה"א רפ"ו.	(165) בראשית שם, ה.
(170)	(166) רפ"ד.
(171) איכה ב, ט.	(167) תהלים פד, יב.
(172) פרש"י בראשית א, יד.	(168) ראה גם פרש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז.
(173) ואתחנן ד, לה.	(169) פדרס שי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב. שו"ת חכ"צ סי"ח.
(174) אבות ספ"ו.	
(175) משלי טז, ד.	
(176) תניא פכ"ז.	

וזהו גם ענין ה"כנוי" — בגימטריא "אלקים":

כאשר קורין לאדם בשמו — אין ספק שהכוונה אליו; "דמתקריא" — הרי זה אמנם בריחוק ממנו, אבל שם הכינוי ("המכונה") — הוא רחוק ביותר, ועד שיכולים לשכוח שמו בלשון הקודש, וישאר רק הכינוי בלבד.

והסיבה לענין זה למטה היא — בגלל שלמעלה ישנו החילוק בין שם הוי' לשם אלקים (כנ"ל), ומזה נמשך גם בשמות של אדם התחתון, שיש שם שבו ניכרת מציאותו בגלוי, ויש שם שהוא רק הכינוי שלו.

ובכל אופן, נשאר עדיין הקושיא (ואדרבה: היא מתחזקת יותר): מדוע נאמר הלשון "בשם ישראל (רק) יכונה"?

לא. ויובן הביאור בזה — ע"פ דיוק הלשון במכתב הנ"ל, שבזה רואים עד כמה מדוייקת כל תיבה במכתבים ובאגרות של רבותינו נשיאינו¹⁷⁷:

הלשון במכתב אינו "ישראל יכונה", אלא "בשם ישראל יכונה". — הלשון שנאמר בגמרא בנוגע לעכץ הוא: "אע"פ שחטא ישראל הוא"; ואילו במכתב נאמר "בשם ישראל יכונה".

מהו החילוק בין ב' הענינים?

ובכן: ענין השם — אין האדם צריך בשביל עצמו.

בשביל עצמו — הוא צריך את כח הראי', כדי לראות לאן הולך ומהיכן בא; הוא צריך את כח (וחוש) השמיעה, כדי לשמוע מה שמדברים וכו' וכו'. ועד"ז בכל שאר עניניו, כל עשר כוחות הנפש, חכמה בינה ודעת, ושבעת המדות — שצריך אותם אפילו מצד עצמו. וגם בנוגע לפעולות המדות שהיא בשביל הזולת — הרי פעולת החסד היא ע"י האדם עצמו, ללא נפק"מ אם נקרא בשם זה או בשם אחר.

מתי ובשביל מה יש צורך בשם? — כאשר הזולת רוצה להתקשר עמו; אם יש ביכלתו לגעת בו בידו — מה טוב, אבל יותר טוב — לקרא בשמו, שאז אין המקום מפסיק, ויכול להתקשר עמו אפילו בהיותו בריחוק מקום.

במילים אחרות: מצד עצמו — יכול להיות באיזה מצב שהוא, ללא צורך בשם; אבל כאשר משהו אחר מסתכל עליו, ורוצה לעורר אותו ולהתקשר עמו — אזי יש לו צורך בשם.

(177) ראה גם תו"מ חנ"ג ריש ע' 269. וש"נ.

לב. ועפ"ז מובן בנוגע לעניננו:

עכן, "אע"פ שחטא", והי' זה חטא איום ונורא, ובפרט שהי' נוגע לכללות עם ישראל וכיבוש הארץ — אומרת הגמרא ש"ישראל הוא", והיינו, שהעצם שלו — לא ענין חיצוני, כינוי, אלא העצם — הרי זה "ישראל". אמנם, כשמדובר אודות "שם ישראל", שענין השם נוגע כאשר מישוהו אחר מסתכל עליו ורוצה להיות אתו בקשר — אזי יש חילוקים בין בני":

יש יהודי שהולך ברחוב ומכריז שידעו שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, ובת שרה רבקה רחל ולאה, ובמילא רצונו שיקראוהו בשם "ישראל"; וישנו מי שבצאתו לרחוב מתבייש (מאיזו סיבה שתהי') שיקראוהו בשם "ישראל", אברהם יצחק ויעקב. — לא איכפת לו שיקראו "אייבראָהאַם", "אייזיק" או "דזשייקאַב", אבל הוא מתבייש שיקראו לו "ישראל", אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה!

[ולהעיר, שאין זה בגלל היותו "פרוץ" בתכלית ח"ו, אלא בגלל שזוהי עבודה קשה לפעול על עצמו שלא להתבייש מפני המלעיגים.

וכמדובר פעם בארוכה¹⁷⁸ אודות השולחן-ערוך שיש בו ד' חלקים, ובכל חלק יש כמה סימנים, ובכל סימן יש סעיפים, והרי בתורה גם הסדר הו"ע של תורה¹⁷⁹, וכמו"כ ישנו הסדר כיצד באים לקיום כל הענינים שבכל חלקי השו"ע — שמיד בסעיף הראשון שבסימן הראשון שבחלק הראשון של השו"ע, מבהירים ומזהירים: "שלא יתבייש מפני המלעיגים".

כלומר: הדבר הראשון שיהודי צריך לפעול על עצמו הוא — שלא להתפעל שמא מישוהו ילעג עליו!

ומזה מובן, שזהו יסוד חזק בעבודת השם שיוכלו לקיים תורה ומצוותי', ולכן, עוד לפני שמדובר אודות אמירת קריאת-שמע, ברכות השחר ונטילת ידים — מבהירים מיד: עליך לחגור את עצמך ("דאַרפסט זיך אָנגאַרטלען"), שלא להתפעל אם מישוהו "יעקם את האף" ויאמר: לא יפה להתנהג כך, זה לא מודרני; אינך אדם תרבותי, הנך "זקן" או מי שבא "מעבר לים"...].

הוא אמנם לא יכול לשנות את השם, כיון שאין לו ברירה ("דאָס איז פאַרפאַלן..."); הוא נולד לאם יהודי', והיו לו סבא וסבתא וכו', וזהו השם שניתן לו, ועל ידו נמשכת חיותו כו'¹⁸⁰. אבל כשצריך להשתמש עם

תושבע"פ, כלל לשונות בתחלתו (תב, ב).

(178)

(179) ראה פסחים ו, ב. של"ה חלק

(180) כנ"ל ס"ד.

השם בשביל הקשר עם הזולת שקוראו בשמו — אינו רוצה שיקראו לו ב"שם ישראל"; הוא מעדיף שיקראו לו בשם של גוי, להבדיל, כדי שלא יהי' ניכר מי הוא.

ובכן: ישנו מי ש"בשם ישראל יקרא": זהו שמו, וכך רוצה שיקראו לו; אבל ישנו מי ש"בשם ישראל (רק) יכונה" — ש"שם ישראל" הוא אצלו באופן של כינוי בלבד, כיון שאינו רוצה להשתמש בו — לחתום בשם זה, ושיקראו לו בשם זה, כיון שמתבייש בכך ומסתיר זאת כו'. אבל, כל זה אינו אלא בנוגע לענין השם, שזוהי הדרך כיצד ליצור קשר עם הזולת, לומר לו שיקרא לו בשם זה, ואז יענה לו כו'.

לג. ועל זה אומר בעל הגאולה — שגם מי ש"בשם ישראל יכונה", נכלל בגאולה של י"ב-י"ג תמוז.

ובאיזה אופן הוא נכלל? — לא רק באופן ש"רחמנא לבא בעי"¹⁸¹, שמאז הולך ומכריז שיש לו לב יהודי, כי, הן אמת ש"לבא פליג לכולי שייפין"¹⁸², וכאשר "לב טהור ברא לי אלקים"¹⁸³, אזי כל הגוף הוא כדבעי, אבל אעפ"כ, כדי להיות בריא, לא די בכך שהלב יהי' בריא, אלא יש צורך שגם רמ"ח האברים ושס"ה הגידים יהיו בריאים.

וכיצד נעשים בריאים — ע"י ההנהגה בחיי יום-יום ע"פ הוראת השולחן-ערוך, כפי שמבאר רבינו הזקן¹⁸⁴ בפירושו הכתוב¹⁸⁵ "תמים תהי' עם הוי' אלקיך", שכיון שרמ"ח אברים הם כנגד רמ"ח מצוות עשה, הנה ע"י קיום רמ"ח מצוות עשה נעשים אצלו רמ"ח אברים רוחניים בריאים, ועל ידם נמשכת ברכת ה', "רופא כל בשר ומפליא לעשות", ברמ"ח אברים הגשמיים, וכן ע"י שמירת שס"ה מצוות לא תעשה נעשים אצלו שס"ה גידים רוחניים בריאים, ועל ידם נמשכת ברכת ה', "רופא כל בשר ומפליא לעשות", בשס"ה גידים הגשמיים, כך, שישנו גוף שלום ובריא, כיון שיש לו גם נשמה שלימה ובריא.

וזהו מה שמסיים בעל הגאולה באגרת הנ"ל, שלאחרי שגאולה ניתנה לו, ובאופן ש"לא אותי בלבד גאל הקב"ה", אלא גם את אשר בשם ישראל יכונה" — הרי זה נמשך מתוך שמחה וטוב לבב למטה מעשרה טפחים, ובמעשה בפועל,

והיינו, שלא להסתפק בלב יהודי בלבד — עד כמה שזה חשוב,

181 (סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב. רלב, א.
 182 ראה זח"ג קסא, רע"ב. רכא, ב.
 183 תהלים נא, יב.
 184 לקו"ת נצבים מה, ג.
 185 פ' שופטים יח, יג.

אלא יש להמשיך זאת במחשבה — לחשוב כמו יהודי, בדיבור — לדבר כמו יהודי, ובמעשה — לעשות כל הענינים כפי שיהודי צריך לעשותם, ולהזהר מכל הענינים שאין ליהודי לעשותם, שגם ענין זה נחשב למצוה ועשי' בפועל, שהרי כל מי שבא עבירה לידו ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו קיים מצוה¹⁸⁶,

ועי"ז ממשיך ברכת ה' בנוגע לו ולבני ביתו ולכל סביבתו, ועד ש"מכריע עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות" (כפסוק הרמב"ם¹⁸⁷ מדברי הגמרא במסכת קידושין¹⁸⁸), ואז באה הגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש.

* * *

לד. דובר לעיל¹⁸⁹ שיש עניני נבואה שמבטאים שבחם של ישראל, שנאמרו אמנם ע"י אינו-יהודי, ואעפ"כ נקבעו בתושב"כ ובהרחבה, ועד שמצינו בגמרא¹⁹⁰ ש"בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע", והרי גם קס"ד בתורה הוא חלק בתורה¹⁹¹, ועאכו"כ ע"פ הסבר הגמרא שרק "משום טורח צבור" "לא קבעוה", אבל לולי זאת, הי' דבר ראוי לאומרה פעמיים בכל יום כמו "שמע ישראל",

ומזה מוכח שענינים אלו קיימים לעד ולעולמי עולמים, באופן נצחי, וכפי שנדפסו עתה¹⁹² דברי הרגצ'ובי ש"דבר הכתוב בתורה הוי דבר נמשך ופועל תמיד" (שהרי "כתב" בכלל הוא דבר קיים, ובפרט תורה שבכתב, שיש בזה ב' ענינים: ענין בתורה שהיא נצחית¹⁸³, ובתורה גופא אין זה בע"פ אלא בכתב), היינו, שזהו ענין שנפעל בשעת מעשה שקורין בתורה. ובזה גופא יש כמה חילוקים:

קריאת כללות הפרשה ברבים — היא רק בבוא הזמן שפרשת השבוע היא פרשת בלק. אך ישנו גם ענין זה כפי שהוא חלק מלימוד התורה, ולדוגמא: כשלומדים בתושבע"פ את הקס"ד ש"בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע", שאז לומדים גם פסוקים אלו. וכמו"כ ישנו הפסוק¹⁹³ "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל",

191) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג

ריש ע' קלג. שה"ש תש"ב ריש ע' 125. וראה גם

192) בלקו"ש השבועי ס"ב (נדפס לאח"ז

בלקו"ש ח"ח ע' 151. וראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 225). וש"נ.

193) בלק כד, ה.

186) קידושין לט, סע"ב. וש"נ.

187) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

188) מ, סע"א ואילך.

189) בהתחלת המאמר (לעיל ע' ...).

190) ברכות יב, ב. וראה גם תו"מ חנ"ג

ע' 273.

כמוזכר לעיל¹⁸⁹ שתקנו לאמרו בהתחלת כל יום — בתפלה שלפני לימוד התורה, ובתפלה עצמה — בהתחלת התפלה, עוד לפני "הודו להוי' קראו בשמו" (ואפילו אלו שיש אצלם סדר אחר, הרי הפסוק "מה טובו" נאמר בין הפסוקים שנזכרו בשו"ע¹⁹⁴ שצריך לאומרם בכואו לבית הכנסת, ועאכו"כ לפי סידור האריז"ל ורבינו הזקן שמתחילים בפסוק זה¹⁹⁵).

לח. והנה, בפסוק "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל", יש כמה פירושים וענינים, שהרי "שבעים פנים לתורה"¹⁹⁶, ועד להמבואר בכתבי האריז"ל¹⁹⁷, שכיון שהתורה ניתנה לששים ריבוא מישראל ש"אין דיעותיהן שוות"¹⁹⁸, ובכל ענין שבתורה יש פשט רמז דרוש סוד, נמצא שבכל ענין בתורה יש ששים ריבוא פירושים ע"ד הפשט, וכן ע"ד הרמז, ע"ד הדרוש וע"ד הסוד.

אבל לכל לראש ישנו הלימוד בפשוטו של מקרא, שהוא התחלת ויסוד כל הפירושים. ומניין יודעים פשוטו של מקרא? — מפירוש רש"י על התורה, כפי שכותב "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"¹⁹⁹, "והדרש תדרש"²⁰⁰.

ובכן: על הפסוק "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל", מפרש רש"י: "על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה", שזה מורה על ענין הצניעות²⁰¹.

וכאן רואים, שכאשר מתחיל היום וצריך לעמוד להתפלל לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה — הנה לכל לראש מזכירים שבנ"י הם צנועים (שזהו פשוטו של כתוב זה).

לו. ומכאן באים להמדובר כמ"פ בענין הצניעות²⁰²:

אין זה ענין ששייך לומר שכיון שנשתנו העיתים, ונשתנתה ה"אופנה" ("מאדע"), אי אפשר להיות "כחתן בין האבלים"²⁰³: כאשר כולם לבושים כמו "אבלים" רח"ל — לפי שהנתקו מ"תורת חיים" ומצוותי עליהם נאמר "וחי בהם", היפך החיים, ולכן לבושים בבגדים קצרים, בגדים שאינם צנועים, היפך בגדי תורה — כיצד יכול הוא

194) ראה שו"ע אדה"ז סוסמ"ו. וש"נ.
 195) ראה שער הכולל פ"ג ס"ג. וש"נ.
 196) במדב"ר פי"ג, טז. ובכ"מ.
 197) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ז ע' 412
 198) ש"פ בלק סט"ו (לקמן ע' ...).
 199) ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ה
 200) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א.
 201) סל"ב (תו"מ חמ"ד ע' 101). וראה גם
 202) לשון חז"ל — נדה כ, א. וש"נ.
 199) בראשית ג, ח.
 200) וארא ו, ט.
 201) לשלימות הענין — ראה שיחת
 הערה 34.
 202) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א.
 203) לשון חז"ל — נדה כ, א. וש"נ.

להסתובב "כחתן בין האבלים"? ... הרי זה לכאורה היפך הוראת התורה, היפך ממסכת "דרך ארץ"!

אך על זה אומרים, ש"תורה זו לא תהא מוחלפת"⁸³. — שינויים שייך לומר רק היכן שהתורה אומרת שבענין זה יכולים להיות שינויים. וא' הענינים שבהם נתפרש בתורה שלא יכולים להיות שינויים — הרי זה הענין ד"מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל", כולל גם השכר הבא ע"י זה — הברכות שנימנו לאח"ז בפרשה זו, שזכו להם ע"ז שאפילו גוי ראה שהם ראויים לברכה, בגלל אופן החיים שלהם מתוך צניעות.

ולא צניעות באופן נסתר, שכאשר אף אחד לא רואה, אזי הוא צנוע, אבל בשעה שנמצא בין בני אדם אבלים רח"ל, אזי רוצה גם ללבוש בגדים שהם היפך החיים — אלא כפי שלמדים מדברי בלעם שראה את ענין הצניעות מרחוק; בלעם לא מדבר אודות מה שנעשה בתוך האוהל, אלא אודות אופן עמידת האוהל; עוד לפני שרואים את האדם שחי באוהל, רואים באופן הבולט לעינים כיצד היא עמידת האוהל; ומיד ראה שמדובר אודות עם צנוע, שזהו ה"כלי" לקבל את כל הברכות.

אלא מאי, השאלה היא: כיון שנמצא "בין האבלים", איך יהי' אצלו התוקף להתנהג כמו "חתן"?! — הוא אמנם "חתן" של תורת הקב"ה, כמבואר במדרשי חז"ל²⁰⁴ שהתורה היא ה"כלה" ובנ"י הם ה"חתן", אבל בשעה שנמצא "בין האבלים", שהנהגתם היפך תורת חיים, איך יוכל גם אז להתנהג כמו ה"חתן" של התורה?!

הנה על זה נאמר בהתחלת השולחן ערוך: "אל יתבייש מפני המלעיגים"!

לז. ויש להוסיף ולהעיר, ש"מלעיג" יש בו ב' פירושים: (א) מלשון צחוק, (ב) מלשון "שפת עילגים" — דרך מעוותת.

ובנוגע לענינו — הנה הענין דהיפך הצניעות הוא לא רק היפך התורה, אלא גם היפך דרך הישר:

כל הענין של היפך הצניעות הוא — לגרות ("אויפרייצן") את יצרו הרע של אדם אחר שיראה בגלוי דבר שצריך להיות מכוסה.

— לא מדובר אודות גירוי השכל, שע"ז יהי' חכם גדול יותר; לא אודות גירוי מדת הדרך-ארץ, שע"ז יתייחס ביתר דרך-ארץ לאביו או אמו, אחיו או אחותו או אשתו; ולא שבגלל זה יתן יותר צדקה. בשביל כל ענינים אין צורך בזה. ואדרבה: זוהי סתירה לכל ענינים אלו.

(204) ראה לקו"ת ברכה צג, סע"ד ואילך. וש"נ.

כאשר הבגד או האוהל או אופן ההנהגה הם היפך הצניעות, הנה כאשר פוגשים אדם שיש בו חלק הרע, אלא שחלק הרע מוסתר אצלו, או שהוא קטן ביותר, ללא רעש ולהט ("אָן אַ שטורעם און אַ פייער") — אזי מטכסים עצה לזה, כיצד ללבות ("פאַנאַנדערפלאַקערן") את החלק הרע שבו!

ואז יהי' גם לו חלק ברע זה: זהו רע של פלוני, שממלא תאוותו, אם בראי' או באופן אחר, ואילו הוא, אין לו מזה שום דבר; ואעפ"כ, כדאי לעשות כל הענינים ובלבד לגרות את הזולת — לא בהטוב שבו, אלא בהרע שבו!

מהי הסיבה שעושים זאת? — הנה זהו הענין של "מלעיגים", מלשון שפת עילגים:

אילו הוא או היא היו הולכים בדרך הישר — אזי היו יודעים שהתכלית בחיים היא להיות בעצמם יותר טובים (שכן, ככל שתהי' מדת הטוב, יכולים תמיד להיות יותר טוב), ולהשתדל שגם הזולת שמסביבו יהי' יותר טוב. וכאשר הוא בעצמו יהי' יותר טוב, הנה בדרך ממילא יעשה דברים טובים גם עבור הזולת, או שלכל-הפחות לא יעשה דברים רעים;

אבל כשהנהגה היא באופן של "מלעיגים", "שפת עילגים", לעוות את דרך הישר — אזי ה"טובה" שלו תהי' בכך שיגרה את הרע של הזולת!

לח. וכאמור כמ"פ, שאע"פ שבענין הצניעות חייבים אנשים לא פחות מנשים²⁰⁵,

— ואדרבה: הלכות צניעות שבתחילת השולחן-ערוך הם בענינים שרובם הם בשוה או בעיקר אצל אנשים, ואילו בנוגע לצניעות של נשים מדובר לאח"ז, בנוגע להלכות ק"ש ותפלה, או בחלק אבן העזר, ולא בחלק אורח חיים —

הרי כפי שרואים בפועל [מאיזה טעם שיהי' — אם בגלל דברי הגמרא²⁰⁶ "אין האשה אלא ליופי" וכו' וכו'], הנה מה שנוגע בעיקר להעמיד ולקבוע את הדרך שענין הצניעות אצל בני' יהי' כדבעי, ועד שכאשר גוי יראה בית יהודי, לא יצטרך אפילו להכנס בפנים, אלא יראה מיד באופן הכולט לעינים ש"מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" — הרי זה תלוי ב"יעקב", נשי ישראל, כדאיתא במכילתא²⁰⁷: "כה תאמר

206 תענית בסופה. וש"נ.
207 יתרו יט, ג.

205 ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ד סכ"ה
ואילך (תו"מ ח"מ ע' 218 ואילך). וש"נ.

לבית יעקב — אלו הנשים", ולאח"ז נמשך גם "ותגיד לבני ישראל — האנשים", ולכן, גם הענין שפתחיהן אינן מכוונין זה מול זה, מתחיל לכל לראש מ"אהליך יעקב", אלו הנשים, ואח"כ נמשך גם אצל האנשים, "משכנותיך ישראל".

ואין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן²⁰⁸: כיון שהקב"ה דורש ומבקש זאת מכל אחת ואחת מבנות ישראל, שכל אחת מהן נקראת בשם "בת שרה רבקה רחל ולאה" — הנה כשם שאצלן הי' גם הענין של הכנסת אורחים, שדורש שיהיו הרבה פתחים²⁰⁹, אבל דוקא באופן של צניעות, כמו"כ יכול להיות אצל כל אחת מנשי ישראל הענין דהכנסת אורחים, שמורה על קירוב עם בני-אדם, אבל ביחד עם ענין הצניעות, באופן ש"כל כבודה בת מלך פנימה"²¹⁰, באותו אוהל ומשכן.

ואז נעשים האוהל והמשכן באופן ד"מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל", עם כל הברכות שנימנו לאח"ז עד "וישראל עושה חיל".

ועי"ז זוכים לביהמ"ק השלישי, שאז יהי' כהן בציון²¹¹,

ולהעיר, שגם ענין הכהונה בכלל וכהונה גדולה בפרט קשור עם ענין הצניעות, כמסופר בגמרא²¹²: "שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה, אמרו לה חכמים, מה עשית שזכית לכך, אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי",

ועד"ז יקויים בכל אחד ואחת מישראל — ע"ד שבשעת מתן תורה (קודם החטא) הי' כל אחד מישראל בדרגת "ממלכת כהנים"²¹³ שזוהי מדריגת כהן גדול (כמפורש במכילתא ובתרגום²¹⁴),

כן תהי' לנו בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות כדבעי בכלל, ובפרט בעניני צניעות, ובנקודה הפנימית — לזכות לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ולילך עם כולם בקרוב לקבל פני משיח צדקנו.

* * *

(208) תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג.
 (209) ראה מדרש תהלים מזמור קי בתחלתו.
 (210) תהלים מה, יד.
 (211) ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 229. וש"נ.
 (212) יומא מז, ב.
 (213) יתרו יט, ו.
 (214) ראה מכילתא ותיב"ע עה"פ. אגדת בראשית פע"ט (פ).

הוספה

בי"ה, כ"ב תמוז תשי"ט
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעלים
מוה' יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מטו"ב תמוז יהפך בקרוב לששון
ולשמחה,

ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרף לו מתאים לתוכן
כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בהענינים הכללים והפרטים גם יחד, אשר בהנוגע
לבני ישראל הא בהא תליא. והרי זכות הרבים מסייעתו.

תקותי, אף שאינו מזכיר עד"ז בפירוש, מוסיף הוא לא רק בלימוד התורה
בכלל אלא גם בלימוד תורת החסידות, שבדורנו בה נתגלתה פנימיות התורה,
וכמובן גודל ערך לימוד זה ובפרט בתקופתנו כמבואר באגה"ק לרבנו הזקן סי'
כו' ובקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

ובהערותי במ"ש בלקו"ת פנחס עחי' עמוד ד', עיין סוף פרק ה' דברכות,
ורוצה לפרש הענין על החילוק דשר ועבד שבגמרא שם,

הנה אף שמובן שיש בהחילוקים דבין צדיק ובעל תשובה גם החילוק דבין
שר ועבד, בכ"ז לדעתי הפירוש כפשוטו, וכמו שמביא גם במכתבו, דקאי על
המפורש שם בדיעות דבעי"ת וצדיק גמור מי גדול ממי, ומתאים להענין בלקו"ת
שמביא שישנן מעלות בזה על זה, שעפי"ז מובנת האפשריות דשני הדיעות,

מוה' יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים: סגל, תל אביב. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ב אגרת
חתיקנו, ובהנסמן בהערות שם.

במ"ש בלקו"ת פנחס עחי' עמוד ד': ושם: "דהנה יש ב' בחי' צדיקים ובעלי תשובה, ואע"ג
שארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, והיינו משום
דבחילא יתיר, מ"מ לפעמים מצינו ג"כ שבחי' צדיקים גבוה יותר, כמאמר במי נמלך
בנשמותיהם של צדיקים, ועיין בגמרא ס"ה דברכות".

החילוק דשר ועבד שבגמרא שם: לד, ס"ב; ושם: "מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד
תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של ריב"ז, אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה
... אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך, אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך
ואני דומה כשר לפני המלך".

ולהעיר בהנ"ל שברוב המקומות בדא"ח מובא הפס"ד דבעיית גדול מצדיק וכדעת רב אבהו שם, וכמ"ש הרמב"ם, וידועים הקושיות בזה, והעירותי בזה בקונטרס [סז'], שבטח נמצא גם באה"ק ת"ו.

והחתימה מעין הפתיחה אשר מבין מצרים אלו נזכה בעגלא דידן לקיום היעוד דנחלה בלי מצרים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

וכמ"ש הרמב"ם: הל' תשובה פ"ז ה"ד.
והעירותי בזה בקונטרס [סז']: הערה 1. נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ט ע' 183 ואילך. לקו"ש
חי"ד ע' 361 ואילך.
דנחלה בלי מצרים: שבת קיח, סע"א.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

יצחק שמואל לייב בן חי' לאה

בקשר עם יום הולדת שלו – כ"ד תמוז

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיו

ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב